

Nihánj me 'o yanj cartá qui'yaj síí cu'naj Pabló ca'néé so' rihaan síí cu'naj Timoteo a

¹ 'Uñj nihánj me síí cu'naj Pabló síí uun apóstol síí nata' se-nanā Jesucristó rihaan yuvij a. Yo' me suun ca'ne' Diose do', Jesucristó do', rihanj, ne Diose me síí tinanii man ní' rihaan sayuun, ne guun ya rá ní' se vaa cavij sa' ní' qui'yaj Jesucristó adonj.

² 'Yáá 'uñj yanj cartá nihánj ca'nej 'uñj rihaan so' sij cu'naj Timoteo a. Dan me se tihaán 'uñj se-nanā Diose rihaan so', ne cuchumán rá so' nana yo', ne che'é dan ase vaa 'o ta'nij ro', danj vaa yá so' rihanj ei.

Me rá 'uñj qui'yaj Rej ní' Diose qui'yaj Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' qui'yaj ndo'o se luj che'é so', ne gaa 'ee rá roj so' mán so', ne gaa xej nimán so', qui'yaj roj so', raj a.

Nana nihánj taj xna'anj che'é nij síí tucuyón tucuaán ne a

³ Dan me se aj ne'én so' se vaa gaa ataa ca'anj 'uñj estadó Macedonia, ne cataj xna'anj 'uñj rihaan so' se vaa cané so' chuman' Efeso á. Dan me se me rá 'uñj cataj xna'anj so' rihaan ta'aj nij síí man Efeso se vaa se tucuyón nij so' tucuaán ne rihaan nij tinúú ní' mei. ⁴ Dan me se cataj so' rihaan nij tinúú ní', ne a se cuta' xrej nij so' cuentó yo' ma'. 'O se cuentó man gaa naá do', cuentó che'é daj vaa daj a xij nij so' man gaa naá do', me yo' ei. 'O se a'mii

unu' uxrá yuvī che'é nana yo', tzaj ne ne racuíj nana yo' man ní' canoco' ní' man Diose ma'. 'Q se me rá Diose gāa nucuaj rá ní' man ma'an Diose ei. ⁵ 'Q se che'é suun a'né' 'unj rihaan so' me se a'né' 'unj suun yo' rihaan so' che'é rej gāa 'ee rá ní' tuvi' ní' ndaa nimán ya ya ní' ndaa vaa cuchumán ya rá ní' ni'yaj ní' man Jesucristó ei. ⁶ Dan me se vaa ta'aj nij yuvī, ne ta'aa nij so' yo'ó chrej a'mii nij so', ne dan me se ri' rma'an tiempÓ, 'yaj nij so', a'mii nij so' che'é yo'ó tucuáán ei. ⁷ 'Q se me rá nij so' guun nij so' maestró tucu'yón se-tucuanj Moisés, tzaj ne na'vee ran' nij so' a ma'. A ma'an nij so' ne ne'en nana tucu'yón nij so' a mei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa inanj che'é nij sí 'yaj cacun' vaa se-tucuanj Moisés a

⁸ Ne'en ní' se vaa sa' vaa se-tucuanj Moisés, ne cataj Diose rihaan Moisés daj qui'yaj nij yuvī israelitá canoco' nij so' man Diose, tzaj ne xcaj ní' cuentá me che'é me ca'mii Diose danj á. ⁹ Ne'en ní' se vaa xa' yuvī nica nimán, tzaj ne taj tucuáán achiin man yuvī nica nimán canoco' nij so' Diose ma'. 'Q se ma'an Diose uun chij nimán nij so' daj gāa qui'yaj nij so' nanj á. Maan se che'é nij yuvī 'yaj cacun' do', yuvī na'vej rá canoco' Diose do', yuvī a'mii nana nij che'é Diose do', yuvī ticavi' rej do', yuvī ticavi' nii do', ¹⁰ sí 'yaj cacun' ga yo'ó chana do', chii chana do', sí otoj ga chii chana do', yuvī tu'vej man tuvi' do', yuvī a'mii nana ne do', yuvī na'vej rá cunō nana ya do', me cuchruj Diose se-tucuanj Moisés adonj. ¹¹ Inanj danj a'mii se-nana Diose nana sa' che'é se-tucuanj Moisés, ne 'unj me sí cune' Diose nata' nana yo' rihaan yuvī

se vaa ve'é uxrá yáán Diose, ne guun chij so' nu' cavii nu' ca'anj ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cunuu 'ee ndo'o rá Jesucristó man sí cu'naj Pabló, ne 'ee ndo'o rá Jesucristó man cunudanj ní' sij nocó' man so' uún a

¹² Nagó' 'unj graciá rihaan Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' che'é se guun nucuáá 'unj qui'yaj suun 'unj, qui'yaj so' a. Dan me se nucuaj rá so' mán 'unj, ne cune' so' mán 'unj qui'yaj suun 'unj rihaan so' adonj. ¹³ Asino yaan me se nij uxrá ca'mii 'unj che'é Jesucristó, ne qui'yaj ndo'o 'unj sayuun man so', ne ca'mii xta' 'unj ni'yaj 'unj man so', tzaj ne quene'en Jesucristó se vaa che'é se ne quene'en yá 'unj daj vaa so' ro', che'é dan ne cuchuman rá 'unj ni'yaj 'unj man so' a. Tzaj ne cunuu 'ee rá Jesucristó manj, ne ne qui'yaj so' sayuun manj ma'.

¹⁴ Tananj sa' uxrá qui'yaj uun Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' manj, se vaa cuchumán rá 'unj ni'yaj 'unj man so', ne cunuu 'ee raj tuvij, qui'yaj so' adonj. ¹⁵ Dan me se ya uxrá vaa nana nihánj, ne taran' ní' no xcúún cunó nana nihánj se vaa me rá Jesucristó tinanii so' man nij yuvii rihaan chrej chí'ii uun chij nimán nij so', ne na'vej rá so' quiran' nij so' sayuun ma'. Che'é dan ca'na' so' rihaan chumij nihánj ei. Dan me se nocoo doj cacun' qui'yáá 'unj rihaan cacun' qui'yaj taran' yo'ó nij yuvij, ¹⁶ tzaj ne cunuu 'ee rá Jesucristó ni'yaj so' manj, che'é se guun rá Jesucristó se vaa xcaj yo'ó nij sí cuchuman rá ni'yaj man so' cuentá se vaa canocó' nij so' man Jesucristó, ne x'nee cacun' xráá nij so', ne ca'vee cayáán nij so' ga so' nu' cavii

nu' ca'anj ei. ¹⁷ Nu' cavii nu' ca'anj cataj ní se vaa sa' uxrá vaa Diose, ne so' me sí guun chij nu' cavii nu' ca'anj, ne daj chihaa mij se cavi' so' ma'. Ne ruvi' so' ni'yaj yuvij ma'. Taj vaj 'ó Diose ma'. Orún' so' me Diose ya adonj. Veé danj gaa ya ei.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo. Ase vaa ta'ní ya ma'anj vaa ya so' ei. Dan me se a'ne' yá 'unj suun rihaan so' yo'o ca'mij cunu' sa' yá so' che'é chrej sa' ya nihánj ei. Daj chihaa mij se ca'ne' rá so' ma'. Tzaj ne yo'o gaa nica nimán so', ne yo'o gaa nucuaj rá so' cuchuman rá so', gaa ne quisij ya ndaa vaa ya ca'mii nij sí naruvi' Diose rihaan che'é so' ei. Dan me se vaa ta'aj nij sí quirí' rá, ne ne cuchuman ya rá nij so' ma'. ²⁰ Dan me se vij tuvi' nij so' me roj sí cu'naj Himeneo ga Alejandro sí ca'mii nij che'é Diose a. Dan me se nago' yá 'unj man roj so' ra'a Satanás, gaa ne ri' rá roj so', gaa ne xcaj roj so' cuentá, ne yuún che'e me se se ca'mii nij roj so' che'é Diose ma'.

2

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cachinj ni'yaj ní rihaan Diose che'é cunudanj yuvij a

¹ Nihánj me se asino yaan a'ne' 'unj suun rihaan nij soj se vaa cachinj ni'yaj soj rihaan Diose che'é cunudanj yuvij, ne nago' soj graciá rihaan Diose che'é cunudanj nij yuvij, ² ne cachinj ni'yaj soj che'é cunudanj nij sí nicaj suun, gaa ne gaa dínj cayáan ní rihaan chumij nihánj, ne ve'é qui'yaj ní, canoco' ní man Diose á. ³ Sa' uxrá vaa sese danj qui'yaj ní ni'yaj Diose, ne aj ne'en soj se vaa Diose me sí 'yaj avii sa' ní ei. ⁴ Me rá Diose racuíj Diose

man cunudañj yuvii, che'é rej cavii sa' cunudañj yuvii, ne me rá Diose nari' cunudañj yuvii nana ya ei.

⁵ 'O se oruun Diose, ne oruun 'o snó'o cataj xna'anj rihaan ní' daj vaa Diose, ne so' me síi racuíj man yuvii cunu sa' yuvii rihaan Diose, ne yo'o snó'o cu'naj Jesucristó me síi qui'yaj danj ei.

⁶ Ne Jesucristó me se ca'ne' rá so' cavi' so' che'é cunudañj yuvii, ne nanii nij yuvii rihaan sayuun a. Dan me se cachrón Diose güii cavi' Jesucristó, ne güii dan cavi' Jesucristó, ne tihaan Jesucristó se vaa me uxrá rá Diose cavii sa' cunudañj yuvii a.

⁷ Ne cune' Diose mán 'unj guún 'unj apóstol nata' rihaan yuvii se vaa me rá Diose cavii sa' nij yuvii, tzaj ne ne tucu'yón 'unj man nij yuvii israelitá ma'. Maan se inañj nij yuvii yaníj tucu'yón 'unj daj qui'yaj nij so', se vaa cuchuman rá nij so' ni'yaj nij so' man Diose, ne cunó nij so' nana ya ca'mii Diose, taj 'unj rihaan nij so' adonj. Xa' nana nihánj, tzaj ne nana ya uxrá me nana nihánj, ne ne a'mii ne 'unj ma'.

⁸ Dan me se gaa nuu chre' soj sij amán rá ni'yaj man Jesucristó, ne me rá 'unj cachinj ni'yaj nij snó'o rihaan Diose, ne naxcaj ra'a nij so' rej xta' cachinj ni'yaj nij so' rihaan Diose, ne yo'o guun rá nij so' se vaa ve'é canoco' nij so' man Diose, ne se ca'maan rá nij so' do', se canó tuvi' nij so' do', se ca'mii cunu' nij so' do', 'o se sa' inañj cachinj ni'yaj nij so' nanj adonj.

Nana nihánj taj xna'anj daj qui'yaj chana cuchumán rá ni'yaj man Jesucristó a

⁹ Ne xa' chana, tzaj ne se guun rá chana cunuû chana yatzi'j sa' ndo'o vaa ma'. Maan se ve'é qui'yaj chana caráán chana nee man chana, gaa ne cataj nii se vaa chana sa' me no' ei. Tzaj ne se caxrij chana que'ee quitzi' yuvé raa chana do', se toco' chana que'ee caquíí xréé chana do', se ca'née chana ticuu gaán chihá no' do' ma'. ¹⁰ Tzaj ne qui'yaj suun chana racuíj chana man yuvi, ne quene'en nii se vaa ya vaa nana a'mii chana yo', se vaa noco' no' man Diose adonj. ¹¹ Ve'é cunõ chana gaa tucu'yón nii nana sa' man no' á. ¹² Se ca'vee tucu'yón chana man snó'o ma'. Se guun guun chij chana rihaan snó'o ma'. Maan se dínj gaa tu'va chana adonj.

¹³ Dan me se gaa guun che'e chumij, ne asino qui'yaj Diose man snó'o cu'naj Adán, gaa ne qui'yaj Diose man chana cu'naj Eva adonj. ¹⁴ Ne tiha' yu'unj sí chree man sí cu'naj Adán ma'. Tzaj ne chana tiha' yu'unj so', ne qui'yaj no' cacun' rihaan Diose, qui'yaj sí chree adonj. Che'é dan se guun chij chana rihaan snó'o ma'. ¹⁵ Tzaj ne cavij sa' nij chana che'é se cunuû se uun nij chana se vaa cuchruj chana ne'ej adonj. Danj gaa cavij sa' chana, sese cuchuman rá chana ni'yaj chana man Diose do', sese cunuû 'ee rá chana tuvi' chana do', sese cunõ chana se-nana Diose do', sese tumé chana man ma'an chana daj qui'yaj no' do' adonj.

3

Nana nihánj taj xna'anj daj gaa nij snó'o guun sí chij nicaj yu'unj man nij yuvi noco' man Diose a

1 Ya vaa nana nihánj ei. Sese me rá yo'ò so' guun so' sí chij nicaj yu'unj man nij yuvií noco' man Diose, ne sa' vaa suun me rá so' caṭa so' ei. ²⁻³ Che'é dan inanj snó'o ne a'mii chree nii che'é guun sí chij nicaj yu'unj man nij yuvií noco' man Diose á. Orún' nica so' nicaj so', ne sí chij vaa rá guun so', ne sí a'mii nica inanj guun so', ne sí aráj cochroj do', sí aráj x'naa do', sí 'yaj se luj rihaan taran' yuvií do', sí yo'ò a'née nimán racuíj man yuvií do', sí aran' rá caran' yuvií tucúa do', sí ne'en tihaan sa' man yuvií do', sí ne aran' rá gaa xno do', sí ne aran' rá cunu' ga yuvií do', sí se guun rá gaa que'ee uxrá si'yaj do', guun so' ei. ⁴ Maan se yan gaa so' me se inanj sí tumé sa' uxrá tucúa guun chij do', yan ve'é uxrá cunò ta'níi so' rihaan so' do', se tucúáá nij xnii rihaan so' do' adonj. ⁵ 'O se sese ne ne'en so' guun chij so' rihaan tucúa so', ne asa' ca'vee cutumé so' man cunudanj nij yuvií noco' man Diose ga. ⁶ Sese sí noco' naca se-tucuanj Diose me yo'ò so', ne se gaa nanj ca'mii so' ne quiran' so' sayuun ga sí chree se vaa cacaa so', qui'yaj Diose ei. ⁷ Tananj uún, ne chij gaa rá so' ga nij yuvií ne noco' man Jesucristó, gaa ne xcaj nij so' cuentá se vaa ya chij a'mii sí nicaj yu'unj man nij sí noco' man Jesucristó, gaa ya rá nij so' a. 'O se danj qui'yaj sí me rá quinicaj yu'unj man nij sí noco' man Jesucristó, gaa ne se gaa nanj tiha' yu'unj sí chree man so' ei.

Nana nihánj taj xna'anj daj gaa nij snó'o do', nij chana do', guun diácono a

⁸ Ne veé danj gaa guee nij sí guun diácono uún, ne sí ni'yanj guun nij so' á. Se ca'mii nij so' nana

tihá' yu'unj mei. Se gaa niha' rá nij so' co'lo ndo'lo nij so' na vinó mei. Se tiha' yu'unj nij so' man yuvií ca'nee uun nij so' sa'anj mei. ⁹ Canoco' raan nij so' nana tucu'yón Diose man ní' á. Se guun vij rá nij so' ma'. ¹⁰ O se asino xcaj nii cuentá ni'yaj nii man nij so' sese taj cacun' tumé nij so', gaa ne ca'vee guun nij so' diácono ei. ¹¹ Veé danj gaa guee nij chana me rá guun diácona, ne chij gaa rá nij no' do', chij ca'mii nij no' rihaan nij yuvií do', se gaa ne nij no' do', se guun xno nij no' do', yo'lo ve'é qui'yaj nij no' daj a rasuun do' ei. ¹² Xa' nij sí guun diácono, tzaj ne orún' nica nij so' nicaj nij so' do', sa' cutumé nij so' man ta'níi nij so' do', sa' cutumé nij so' man nu' nij tucua nij so' do' ei. ¹³ Ne sese sa' 'yaj nij so' nu' suun vaa rihaan nij so', ne sí sa' me nij so', cataj nij yuvií noco' man Diose, ne se cuchu'vi' nij so' cataj xna'anj nij so' daj qui'yaj ní' canoco' ní' man Jesucristó ma'.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa sa' uxrá vaa nana cataj xna'anj Diose rihaan ní' nana canoco' ní' a

¹⁴ Dan me se cachrón 'unj nana nihánj rihaan yanj nihánj, ne ca'nej 'unj rihaan so' á. Tzaj ne me ndo'lo rá 'unj cuchí' 'unj rihaan so' rque doj güii ei. ¹⁵ Tzaj ne asa' ne cuchí' ra'yanj 'unj, ne taj se 'yaj mei. Aj ne'én so' daj qui'yaj soj sij noco' man Diose gaa yáan soj ga tinúú soj ei. O se tucua Diose me ma'an cunudanj soj sij noco' man Diose sí vaa i'na' ya ei. Che'é ma'an soj me se acaj yuvií cuentá se vaa ya vaa se-nana Diose ne ma'an soj me sí nicaj nana ya ei. ¹⁶ Ne'en cunudanj ní' sij amán rá ni'yaj man Jesucristó se vaa sa' uxrá vaa nana cataj xna'anj Diose rihaan ní' nana canoco'

ní', ne nihánj me nana yo' a: "Ca'na! Jesucristó a. Curuvi' so' ni'yaj yuvii a. Guun so' yuvii a. Ve'é ndo'o qui'yaj so', cataj Nimán Diose, ne quene'en rihaan nij se-mozó Diose daj qui'yaj so' a. Dan me se nata' nii che'é so' rihaan nij yuvii yaníj yuvii ne noco' se-nana Diose, ne cuchumán rá ta'aj nij so' quene'en nij so' man so' a. Ne quinan' so' xta', qui'yaj Diose, ne ve'é ndo'o yáan so' rej xta' cuano adonj". Dan me nana noco' ní' a.

4

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cunq ta'aj yuvii se-nana nij síí ne, gaa ne quiri'ij nij yuvii se-tucuanj Diose a

¹ Tzaj ne taj xna'anj Nimán Diose se vaa vaa güii, ne quiri'ij ta'aj yuvii se-tucuanj Diose, ne canoco' nij so' yo'ó tucuaán, ne cunq nij so' nana tiha' yu'unj nana tucu'yón nij nana chree adonj. ² Dan me se cuchuman rá nij so' nana ca'mii síí taj a'mii sa' tu'va rma'an ei. Ne síí ne ndo'o me nij so' ei. Ne xa' nij síí ne yo', tzaj ne a'mii rma'an nij so', ne nimán nij so' me se nda' rá se vaa táá yaan cavi' i'na' ro', vaa táá yaan chi'ij nimán nij so' a. ³ Ne tucu'yón nij síí ne rihaan yuvii se vaa se ca'vee xcaj yuvii chana, ne cacun' me yo', taj nij so' a. Ne tucu'yón nij so' se vaa se ca'vee cha yuvii náa guun rasuun uún a. Tzaj ne 'o se nu' nij rasuun man rihaan yo'óo me se rasuun chá nago' graciá rihaan Diose me yo', rá Diose, don araa so' rasuun yo' rihaan yo'óo che'é nij síí man raá nana ya ei. ⁴ Dan me se nu' rasuun qui'yaj Diose me se sa', ne ne nó xcúún ní' nachri' ní' ni'yaj ní' man se vaa

qui'yaj Diose che'é ní' ma'. Maan se nı́caj ní' man yo', ne nago' ní' graciá rihaan Diose che'é rasuun yo' cha ní' ei. ⁵ Ne'en ní' daj taj se-nana Diose, ne che'é dan ne'en ní' se vaa sese cachı́nj ni'yaj ní' asino yaan rihaan Diose, ne Diose me síı naqui'yaj sa' yo' cha ní' ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ve'é qui'yaj suun Timoteo suun ca'ne' Diose rihaan so' a

⁶ Sese tucu'yón so' nana nihánj rihaan yo'ó nij tinúú ní' síı noco' man Jesucristó, ne síı ve'é 'yaj suun rihaan Jesucristó mé so', ne síı ve'é nari' nu' nana noco' ní' mé so' chuguanj. 'O se tucu'yón nii nana sa' yo' rihaan so', ne cuchumán rá so', ne canocó' so' nana yo', ne che'é dan guun nucuáá so' tucu'yón so' nana yo' rihaan tinúú ní' a. ⁷ Se cunó so' cuentó nata' yuvıı cuentó ne ya a'mii che'é Diose ma'. 'O se nana snúú rma'an me nana yo' nanj á. Tzaj ne tucu'yón so' daj qui'yaá so', ne ve'é doj canocó' so' se-tucuanj Diose á. ⁸ Nda' se vaa yu'vee nó suun 'yaj suun nee man ní', tzaj ne vaa doj yu'vee nó nimán ní', canoco' nimán ní' man Diose ei. Che'é suun 'yaj suun nimán ní' me se cavıı sa' ní' gaá yaán ní' rihaan chumıı nihánj, ne ne'en ní' se vaa cavıı sa' ní' cayáán ní' ga Diose nu' cavıı nu' ca'anj ei. ⁹ Ya vaa nana yo', ne vaa che'é cunó ní' man yo' chuguanj. ¹⁰ Dan me se nucuaj rá ní' man Diose síı vaa i'na' se vaa cavıı sa' ní' qui'yaj Diose, ne che'é dan 'yaj suun uxrá ní', ne ne chu'vi' ní' ca'mıı yuvıı nana nij che'é ní' a mei. Orún' Diose ca'vee cavıı sa' cunudanj yuvıı ei. Ne ya cavıı sa' cunudanj nij yuvıı amán rá ni'yaj man Diose adonj. ¹¹ Tucu'yón so' nana yo' rihaan yuvıı,

ne ca'ne' so' suun rihaan nij yuvii se vaa canoco' nij yuvii nana yo' á.

¹² 'O se xnii mé so', ne ataa cachij so', tzaj ne taj se 'yaj yo' mei. Se guun cataj yuvii se vaa taj se uún so' mei. Maan se ve'é qui'yáá so' nu' tucuáán noco' ní', se vaa ve'é ca'mii so' do', ve'é qui'yáá so' do', gaa 'ee rá so' man tinúú so' do', gaa nucuaj rá so' man Diose do', cutumé so' mán so' se qui'yáá so' cacun' do', gaa ne xcaj nij síi noco' man Diose cuentá daj 'yáá so', ne danj qui'yaj nij so' uún adonj. ¹³ Asa' guun raan 'o xco' le'ej nii cuchij, ne nayaá so' se-nana Diose cunō nij so', tucu'yón sa' so' man nij so', ne inanj danj gaa suun qui'yaj suun so' ndaa güii cuchi' 'unj rihaan so' ei. ¹⁴ Se quini'yón so' suun sa' ca'ne' Diose rihaan so' mei. 'O se che'é suun sa' yo' me tihaan Diose 'o nana che'é so' rihaan nij síi chij nicaj yu'unj man nij yuvii noco' man Diose, ne cuta' nij so' ra'a nij so' raá so' ei. ¹⁵ Dan me se yo'o ca'nej so' raá so' man nij rasuun yo', gaa ne quene'en cunudanj nij yuvii se vaa vaj narí' so' qui'yaj suun so' se-suun Diose, ni'yaj nij yuvii ei. ¹⁶ Xcaj so' cuentá se vaa 'yáá so' do', se vaa tucu'yón so' do' á. Canocó' so' nu' nana nihánj, gaa ne cavii sa' ma'án so' cavii sa' nij yuvii uno nana a'mii so' cavii sa', qui'yáá so' a.

5

Nana nihánj taj xna'anj daj ca'mii ní' rihaan 'o 'o yuvii noco' man Diose a

¹ Se caxrij yuvaa so' man nij chii nga ma'. Maan se ve'é ca'mii so' rihaan nij so' nago' so' chrej sa' man nij so' á. Daj se a'mii so' rihaan rée so' ro',

danj ca'mii so' rihaan nij chii nga á. Ase a'mii so' rihaan tinúú so' ro', danj ca'mii so' rihaan nij síi tachruu uún a. ² Ase a'mii so' rihaan níi so' ro', danj ca'mii so' rihaan nij vichij uún a. Ase a'mii so' rihaan ra'vij so' ro', danj ca'mii so' rihaan nij chana tachruu á. Se ca'mii so' a doj nana chi'ii ga nij no' ma'.

Nana nihánj taj xna'anj che'é nij chana cavi' nica
a

³ Caraa cochróo so' rihaan nij chana cavi' nica á. Go' so' rasuun achiin man nij no', sese nuvi' tuvi' chana racuíj man chana a. ⁴ Tzaj ne sese vaa ta'níi chana do', ta'nij si'no chana do', ne taj ya'anj nij so' man chana yo' á. Danj qui'yaj nij so', gaa ne quinari' nij so' suun ca'ne' Diose rihaan nij so' se vaa taj ya'anj nij so' man tuvi' nij so' á. 'O se danj gaa ya, gaa ne cunuû rá nij so' se vaa asij xnií me nij so', ne taj ya'anj nii nij so' do', xcua'anj nij so' do', man ma'an nij so', ne ase vaa qui'yaj nii nij so' do', ase vaa qui'yaj xcua'anj nij so' do', man nij so' ro', danj qui'yaj ma'an nij so' man nii nij so' do', man xcua'anj nij so' do' ei. Yo' me, gaa ne guun niha' rá Diose ni'yaj Diose man nij so' a. ⁵ Sese ya chana nique me yo'o no', ne gaa nucuaj rá no' ni'yaj no' Diose á. Se-suun no' guun suun achíin ni'yaj rihaan Diose nuvií nigan' a. ⁶ Tzaj ne sese me inanj rá no' guun niha' rá no' rihaan chumii nihánj, ne nda' se vaa i'na' nee man no', tzaj ne nimán no' me se aj cavi' a. ⁷ Nago' so' nana nihánj rihaan nij síi amán rá ni'yaj man Diose, ne se cuta' yuvií a doj cacun' xráá nij so' mei. ⁸ Sese vaa yuvií na'vej rá taj ya'anj man tuvi' yuvií do', man nij

tucua yuvii do', ne nuveé yuvii noco' se-tucuanj ní sij noco' man Diose me nij so' ma'. Nij doj 'yaj yuvii yo' rihaan nij yuvii ne amán rá ni'yaj man Diose adonj.

⁹ Inanj se-chuvii nij chana vaj va'nuj chihaa yo' taj doj cachron so' rihaan yanj no se-chuvii nij chana cavi' nica á. Ne inanj se-chuvii chana nica raan man orún' nica cachron so' uún á. ¹⁰ Ne quene'en cunudanj nii man nij no' se vaa ve'é 'yaj suun nij no' che'é tuvi' nij no' do', se vaa ve'é tucuachij nij no' ta'nii nij no' do', se vaa rqué nij no' chraa chá yuvii ca'na' rej man gan' do', se vaa na'nu' nij no' tacóo nij yuvii noco' man Diose do', se vaa racuúj nij no' man nij síi quiran' sayuun do', ne nij no' me ca'vee cachron so' se-chuvii rihaan yanj no se-chuvii nij chana cavi' nica a.

¹¹ Tzaj ne se cachron so' se-chuvii chana ta'aj rihaan yanj ma'. 'O se vaa güii guun niha' rá nij chana ta'aj yo' canoco' nij no' yo'ó chii, ne quiri'ij nij no' suun atá nij no' che'é Jesucristó nanj adonj. ¹² Sese danj qui'yaj nij chana ta'aj, gaa ne cutumé nij no' cacun' che'é se tanáj nij no' suun 'yaj suun che'é Jesucristó a. ¹³ Tananj uún, ne ne yáán xej nij no' ve', ne chéé rma'an nij no' daj a ve', ne uun rmii nij no', ne achén uun tiempÓ, 'yaj nij no', ne nanó nij no' cuentó ne uún, ne tiguúj nij no' se-cuento nij no' rihaan se-cuento nij yo'ó yuvii, ne a'mii nij no' náá guun rasuun ne nó xcúún nij no' ca'mii nij no' a. ¹⁴ Maan che'é dan me rá 'unj xcaj nij chana ta'aj yo' yo'ó chii, ne cuchruj nij no' ne'ej, ne cutumé nij no' ve' tucua nij no', ne danj gaa, gaa ne se ca'vee ca'mii nij síi taj ri'yunj man ní nana chi'ii che'é ní'

adonj. ¹⁵ 'O se vaa ta'aj nij chana cavi' nica, ne aj quiri'íj ta'aj nij no' tucuáán noco' ní', ne canoco' nij no' man síi cu'naj Satanás nanj adonj. ¹⁶ Tzaj ne sese vaa chana noco' man Diose, ne sese vaa tuvi' nij no' chana cavi' nica 'nij sca'núj nij no', ne racúj chana noco' man Diose man tuvi' no' chana cavi' nica á. Gaa ne se cachiin taj ya'anj cunudanj nij síi noco' man Diose man chana cavi' nica yo' a. Maan se taj ya'anj nij so' man nij chana quináj uun inanj ei.

Nana nihánj taj xna'anj daj qui'yaj ní' man nij síi uun chij nicaj yu'unj man nij yuvií noco' man Diose a

¹⁷ Vij ya nuu che'e soj go' soj tu'vee nij síi uun chij nicaj yu'unj man nij síi noco' man Diose ei. Danj qui'yaj soj, ne caraá cochroj soj rihaan nij so' sese ya sij 'yaj suun uxrá a'mii natáj se-nana Diose me nij so' do', sese ya tucu'yón nij so' nana rihaan yuvií do' ei. ¹⁸ Danj Diose taj, ne: “Se numíj so' tacúún scúj gaa 'yaj suun scúj utun' scúj 'núú trigó cunuu sa' 'núú trigó ma”, taj yo' a. Ne taj uún yo': “Nacaj mozó sa'anj tu'vee so' sese 'yaj suun so' á”. Danj taj danj Diose a. Ne che'é dan xcaj ní' cuentá se vaa no xcúún ní' naru'vee ní' rihaan nij síi 'yaj suun tucu'yón man ní' á. ¹⁹ Sese cutá' nii cacun' xráá 'o síi uun chij nicaj yu'unj man nij síi noco' man Diose, ne se cuchumán rá so' ma'. Tzaj ne sese vaa vij va'núj síi quene'en se vaa tumé so' cacun', ne cunó so' nana ca'mii nij so' á. ²⁰ Sese vaa 'o síi uun chij qui'yaj ndo'o cacun', ne ca'ne' so' cacun' che'é so' quene'en cunudanj yo'ó nij síi uun chij, gaa ne chuchu'vi' nij so' qui'yaj ma'an nij so' cacun' uún a.

²¹ Nihánj me suun ca'né' 'unj rihaan so' ni'yaj Diose do', ni'yaj Jesucristó do', ni'yaj nij se-mozó Diose narii Diose man do' a. Dan me se ca'ne' so' cacun' che'é yuvii, ne 'o cuyaan qui'yáa so' ga 'o 'o nij so' a. Taj se 'yaj sese sij sa' doj me yo'o so' rihaan so' ma'. Maan se ca'ne' yá so' cacun' me ma'an cacun' tumé 'o 'o nij so' a. ²² Se gaa ra'yanj rá so' cuta' ra'á so' raa me ma'an 'o so' che'é yan guun so' síi cata suun che'é Diose mei. 'O se sese sij tumé cacun' me so', ne taj che'é racuj so' man so' guun chij so' ma'. Danj inanj qui'yáa so', gaa ne se gaa nanj cutumé so' se-cacun' so' a. Dan me se yo'o inanj se ca'vee catuu a yo'ó se chi'ii mei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa co'o síi cu'naj Timoteo doj tzin' na vinó a

²³ Che'é se ran' ndo'o so', ne ve'ee rqué so', ne se co'o so' inanj na uun ma'. Maan se co'o so' doj tzin' na vinó a.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa vaa güii, ne ya quene'en ní' me yuvii tumé cacun' do', me yuvii qui'yaj suun sa' do' a

²⁴ Vaa yuvii tumé cacun', ne nda' se ataa quiran' nij so' sayuun, tzaj ne aj ne'en cunudanj yuvii man rihaan chumii se vaa tumé nij so' cacun' ei. Tzaj ne ino vaa yo'ó ta'aj nij yuvii tumé cacun' uún ei. Nda' se ne ne'en nii se vaa cacun' qui'yaj nij so', tzaj ne vaa güii quiran' nij so' sayuun che'é cacun' tumé nij so', ne quene'en nii man nij so', ne xcay nii cuentá se vaa ya tumé nij so' cacun' adonj. ²⁵ Veé danj vaa uún nij suun sa' 'yaj suun yo'ó ta'aj nij yuvii, ne canó yuvii ni'yaj man nij suun sa' adonj. Tzaj ne sese vaa suun sa' ne ruvi' do', ne acay yuvii

cuentá do', ne taj se 'yaj mei. Maan se vaa güii, ne xcaj cunudañj yuvii man rihaan chumii cuentá se vaa sa' qui'yaj suun nij so' ei.

6

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ve'é qui'yaj suun mozó rihaan se-ru'vee mozó a

¹ Ne nij mozó me se ve'é caraa cochroj nij mozó rihaan se-ru'vee nij so' a. 'O se yo' me qui'yaj nij so', gaa ne se gaa nanj ca'mii chi'ii yuvii che'é Diose do', che'é nana tucu'yón ní' do' a. ² Ne sese síí nocó' man Diose me ru'vee, ne se guun cataj mozó: “Tinúú 'unj me se-ru'vee 'unj, ne taj che'é qui'yaj suun nucuáá 'unj rihaan so' ma'”. Se guun ca'mii mozó danj ma'. Maan se ve'é qui'yaj suun so' rihaan se-ru'vee so', ne gaa 'ee rá so' se-ru'vee so' á. 'O se ne'en mozó se vaa sij nocó' man Diose me se-ru'vee mozó, ne guun niha' rá mozó se vaa cavii sa' 'o tinúú so' che'é suun 'yaj suun so' adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa nij síí tucu'yón yo'ó tucuáán ro', nij 'yaj nij so', ne inanj me rá nij so' qui'yaj canaán nij so' sa'anj a

Nana nihánj me chrej nucuaj nago' so' man nij yuvii a. ³ Ino vaa ta'aj nij síí tucu'yón yo'ó tucuáán, ne ino vaa nana a'mii nij so' ga nana ya ca'mii Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' adonj. Nuveé se-tucuañj Diose me tucuáán tucu'yón nij so' ma'. ⁴ Síí sa' uxrá me nij so', rá nij so', tzaj ne síí tuchrij me nij so', ne ne ne'en uxrá nij so' a ma'. Niha' uxrá rá nij so' ca'mii cunu' nij so' che'é nana a'mii nij so', ne che'é dan uun xcoj ruvaa rá nij so' ni'yaj nij so' tuvi' so', ne unu' ndo'o nij so', ne a'mii nacoo nij

so' che'é Diose, ne nij 'yaj nij so', uta' nij so' cacun' rmi' xraá tuvi' nij so' adonj. ⁵ Síi ni'yon me nij so', ne na'vee xcaj nij so' cuentá a ma'. Nana ya na'vee cunō nij so' mei. Maan se sese ve'é canoco' nij so' man Diose, ne qui'yaj canaán ndo'o nij so' sa'anj, rá nij so' adonj.

⁶ Dan me se ya uxrá danj vaa, ne sij quirij' uxrá ya se sa' me ní', tzaj ne yo'o gaa xej nimán ní' canoco' ní' Diose, gaa ne ca'vee guun ní' síi ru'vee rej xta' ei. ⁷ Dan me se xcaj ní' cuentá, ne gaa ca'ngaa ní' rihaan chumiij nihánj, ne taj se nicaj ní' ca'na' ní' ma'. Ne taj rasuun nicaj ní' ca'anj ní' asa' cavi' ní' uún mei. ⁸ Che'é dan me sese vaa se chá ní' do', sese vaa yatzij taj xraá ní' do', ne taj che'é guun rá ní' nicaj ní' doj rasuun ma'. ⁹ Tzaj ne xa' nij yuviij me rá guun ru'vee me se achiin que'ee rasuun man nij so', rá nij so', ne ne uun nucuaj nij so' canoco' nij so' man Diose a mei. Ne ndaa uun rá nij so' qui'yaj nij so' cacun' che'é rej qui'yaj canaán nij so' rasuun gaa rihaan nij so', ne dan me se ran' ndo'o nij so' sayuun, ne síj, gaa ne yuun che'e quirij' nij so' nanj ei. ¹⁰ Maan che'é se uun ndo'o rá yuviij ni'yaj yuviij sa'anj ro', che'é dan 'na' daj a sayuun ei. Man yuviij aran' rá sa'anj, ne che'é dan quirij'ij nij so' se-tucaanj Diose tucuaán canoco' nij so' asij rque doj, gaa ne quiran' ndo'o nij so' sayuun, ne quinano' ndo'o rá nij so' adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ve'é cunō ní' nu' se-nana Diose a

¹¹ Tzaj ne so' sij noco' man Diose me se se guun rá so' qui'yaj canaán so' noco' sa'anj ma'. Tananj gaa niha' rá so' qui'yáá so' se vaa me rá Diose

qui'yáá so' á. Gaa nucuaj rá so' man Diose, ne cunu 'ee doj rá so' tuví' so', ne caraá x'naa so', ne se caxríj yuvaá so' man tuví' so' ma'. Ve'é inanj qui'yáá so' che'é nij so' á. ¹² Qui'yaj suun uxrá so' suun sca' sa' ca'ne' Diose rihaan ní' sij noco' man so', gaa ne cayáán so' ga Diose nu' cavii nu' ca'anj a. Che'é dan cune' Diose mán so' qui'yaj suun so', ne cataj yá so' se vaa ya qui'yaj suun so' che'é Diose gaa canocó' so' man so' ei. Dan me se danj ca'mii so' cuno que'ee tinúú ní', ne se ca'ne' rá so' ca'anj yaníj so' rihaan chrej sa' rqué Diose mei.

¹³ Ne'én so' se vaa Diose me síi qui'yaj vaa i'na' ní', ne ne'én so' daj qui'yaj síi cu'naj Jesucristó gaa canicun' so' rihaan síi nicaj suun síi cu'naj Poncio Pilato, se vaa nata' ya so' che'é suun cata so' a. Ne cuno Diose cuno Jesucristó cuno chrej narqué 'unj nihánj mán so' á. ¹⁴ Dan me se cunó so' se-nana Diose, ne qui'yáá so' cunudanj yo' á. Se qui'yáá so' cacun' ma'. Danj qui'yáá so' ndaa güii ca'na' uún Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' rihaan chumij nihánj á. ¹⁵ 'Q se Diose me síi qui'yaj ca'na' so' güii cachrón ma'an Diose, ne xa' Diose, tzaj ne sa' uxrá vaa so', ne orún' so' uun nucuaj guun chij rihaan chumij nihánj, ne uun chij so' rihaan cunudanj nij síi nicaj suun vaa rihaan chumij nihánj adonj. ¹⁶ Orún' so' me síi uun nucuaj qui'yaj gaa i'na' ní' nu' cavii nu' ca'anj, ne yanj so' rej aco' ya'an chuguun rej na'vee quinichrun' yuvij ei. A'ó yuvij ne quene'en man so', ne daj chihaa míj se ca'vee quene'en yuvij man so' ma'. Che'é dan caraá cochroj ní' rihaan so', ne so' me síi nucuaj ndo'o nu' cavii nu' ca'anj adonj. Veé danj gaa ya ei.

Nana nihánj taj xna'anj daj qui'yaj nij ru'vee a

¹⁷ Nago' so' chrej nucuaj man nij sí ru'vee yanj rihaan chumiij nihánj cuano se vaa se guun cataj nij so' se vaa sij sa' uxrá me nij so' che'é se vaa sa'anj rihaan nij so' mei. Se gaa nucuaj rá nij so' man si'yaj nij so' mei. 'Q se sese quiran' nij so' sayuun, ne se racuíj si'yaj nij so' man nij so' ma'. Che'é dan yo'o gaa nucuaj rá nij ru'vee man Diose, ne Diose me sí rque cunudanj se sa' rihaan ní', che'é rej guun niha' rá ní' qui'yaj rasuun yo' a. ¹⁸ Maan se cataj xna'anj so' rihaan nij sí ru'vee se vaa suun sa' qui'yaj suun nij so', che'é rej guun ru'vee nij so' rihaan Diose, ne ve'é rque nij so' rasuun achiin man tinúú nij so' sí nique á. ¹⁹ Danj qui'yaj nij ru'vee che'é rej cataj Diose vaa güii se vaa ya cuno ru'vee yo' rihaan Diose, gaa ne cayáan ru'vee yo' ga Diose nu' cavii nu' ca'anj, ne doj a gaa i'na' nij sí cayáan ga Diose rihaan nij sí man rihaan chumiij nihánj cuano adonj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa se cuno ní' yo'ó nana ma'

²⁰ Yo'o tumé so' se-suun Diose suun ca'ne' Diose rihaan so', tinuj. Se cunó so' yo'ó nana cuu tucu'yón nii, nana a'mii yuvii uun ma'. Nuveé se-nana Diose me yo' a ma'. 'Q se avii ndo'o raaj nij sí noco' yo'ó nana, rá nij so', tzaj ne ne ne'en uxrá nij so' a ma'. ²¹ Vaa yuvii noco' yo'ó nana yo', tzaj ne veé danj aj tanáj nij so' se-tucuaj Diose nanj adonj.

Me rá 'unj qui'yaj ndo'o Diose se luj che'é taran' soj adonj.

**Se-nānā Diosē nanā sã' me rá catũũ nimán ní'
a
New Testament in Triqui, Copala (MX:trc:Triqui,
Copala)**

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Triqui, Copala

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Triqui, Copala [trc], Mexico

Copyright Information

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Triqui, Copala

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3a8f2838-fe9f-5490-8d78-a7bbfddab871